

KS. WOJCIECH FRĄTCZAK*

WŁOCŁAWEK–TORUŃ

DUCHOWIEŃSTWO DEKANATU TURECKIEGO W ŚWIETLE ZARZĄDZENIA BPA ALEKSANDRA BEREŚNIEWICZA Z 6 III 1884 R.

Prowadzenie akt personalnych duchowieństwa nie było dawnym zwyczajem w diecezji wrocławskiej. Często z racji wizytacji spotyka się uwagi wizytatora, że o księdzu nie wiadomo, skąd pochodzi i gdzie otrzymał święcenia kapłańskie. Dotyczyło to zwłaszcza zakonników, którzy byli najczęściej wynajmowani przez proboszczów do pełnienia obowiązków wikariuszy w parafii. Problemowi temu postanowił zaradzić Aleksander Bereśniewicz, biskup wrocławski w latach 1883-1902. Wpływ na tę decyzję miały także rosyjskie władze zaborcze, które skrupulatnie śledziły działalność duchowieństwa i domagały się od biskupów szczegółowych informacji na temat poszczególnych księży. Biskup Bereśniewicz wydał 6 III 1884 r. zarządzenie, aby każdy duchowny przesłał poprzez swojego dziekana własnoręcznie napisany swój życiorys według następującego schematu: 1) imię i nazwisko, 2) miejsce urodzenia, 3) pochodzenie, 4) wykształcenie świeckie i duchowne, 5) gdzie i przez kogo został wyświęcony na kapłana, 6) dotychczasowe stanowiska wikariuszowskie, 7) stanowiska proboszczowskie, 8) inne stanowiska kościelne – godności,

* Ks. dr hab. Wojciech Frątczak jest Kierownikiem Zakładu Historii Kościoła (nowożytnej) na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu.

9) jeśli był zakonnikiem – od kogo otrzymał zgodę na noszenie stroju księdza diecezjalnego i datę zgody Stolicy Apostolskiej na sekularyzację.

Decyzję tę, ówczesnym zwyczajem, rozesłano do dziekanów, którzy mieli w swoim dekanacie uzyskać od każdego kapłana potrzebny życiorys, czyli – jak wówczas pisano – „bieg życia”. Zapewne wszyscy dziekani zebrali spisane przez podległych im kapłanów życiorysy i przesłali do konsystorza wrocławskiego.

Zawierały one podstawowe dane o życiu wielu duchownych, wśród których byli m.in. zesłańcy polityczni, działacze niepodległościowi, powstańcy, budowniczości kościołów. Spisanie i zebranie takich danych z całej diecezji miało duże znaczenie i były one kopalnią wiadomości na temat życia każdego księdza. Niestety w czasie wojny między Polską a Rosją Sowiecką w 1920 r., w wyniku ostrzału sowieckiego Włocławka, spłonęła siedziba biskupa wrocławskiego, a wraz z nią archiwum Kurii Diecezjalnej we Włocławku, wraz ze wszystkimi aktami. Dlatego wiek XIX jest pod względem dokumentacji znacznie uszczuplony. Wprawdzie wiele dokumentacji dotyczącej parafii udało się skompletować dzięki przejęciu przez Archiwum Diecezjalne dawnych archiwów dekanalnych, ale luk w aktach personalnych księży, poza wyjątkami, nie udało się uzupełnić, bo uległy bezpowrotnemu zniszczeniu. Wprawdzie wychodzące od początku XIX w. schematyzmy pozwalają ze złączną dozą dokładności określić przebieg pracy każdego księdza, ale nie podają miejsca urodzenia, pochodzenia, wykształcenia ani szafarza święceń i szeregu innych ważnych informacji dotyczących jego życia. Te informacje można znaleźć tylko w biogramach.

W tej sytuacji ewenementem jest odnaleziona teczka dziekana tureckiego z lat 1884–1892 zawierająca życiorysy duchownych z tegoż dekanatu. Ówczesny dekanat turecki był znacznym w diecezji wrocławskiej – w latach 1818–1925 nazywanej kujawsko-kaliską – bo składał się z 24 parafii i pracowało w nim wówczas 41 duchownych. Przeworny dziekan turecki, ks. kan. Michał Orzechowski, nakazał, w wykonaniu zarządzenia biskupa z 1884 r., aby wszyscy napisali swoje *curriculum vitae* w dwóch egzemplarzach.

Realizacja tego polecenia przebiegała różnie. Większość duchownych nadesłała swoje życiorysy jeszcze w 1884 r., zaraz po otrzymaniu ankiet. Siedemnastu duchownych wypełniło swoje kwestionariusze osobowe dopiero po kilku latach. W niektórych przypadkach, jak na przykład wiadomości o pobycie na zesłaniu duchowni opuszczali w biogramach, bo były to informacje politycznie niepoprawne i mogły być wykorzystane do represjonowania ich przez władze moskiewskie.

Trzecia grupa to biogramy zebrane w punkcie zatytułowanym „dopełnienie”, napisane już bez kwestionariusza, jedną ręką, prawdopodobnie przez samego dziekana, bez daty, bez rubryk widocznych w poprzednich. Dotyczyły one jedenastu księży, którzy w późniejszym czasie przybyli do dekanatu, w tym emerytów i demerytów oraz siedmiu zakonników z klasztoru bernardynów w Warcie.

Jeden egzemplarz zbioru życiorysów dziekan turecki odesłał do konsystorza, a drugi zatrzymał do własnej dyspozycji. Te wysłane do konsystorza uległy zniszczeniu w 1920 r. Natomiast zachowała się kopia przechowywana przez dziekana, która dla wielu księży stanowi ważne źródło do dziejów ich życia. Wartość ich wynika także z tego, że były pisane przez zainteresowanych, co pozwala uniknąć błędów, jakie pojawiały się w drukowanych schematyzmach, które czasami zawierają błędne daty. Natomiast ich mankamentem jest to, że niektórzy kapłani pisali bardzo niewyraźnie i nie wszystko daje się odczytać. Wszystkie te biogramy w oryginale kończą się na nominacji do parafii dekanatu tureckiego, tj. około 1884 r. Biogramy te zostały przeze mnie uzupełnione o dalsze dzieje tych kapłanów, na ile udało się znaleźć potrzebne informacje w innych źródłach.

Ks. Roman Bulczyński, syn Konstantego i Katarzyny z Pośpieszalskich, urodził się 6 VIII 1835 r. w Pobiedziskach w zaborze pruskim, w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły powiatowej (?) uczęszczał w Środzie, a następnie do gimnazjum filologicznego w Trzemesznie, które ukończył w 1858 r. W 1861 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Po jego ukończeniu przyjął święcenia kapłańskie 24 IX 1865 r. z rąk biskupa włocławskiego Michała Marszewskiego.

W tym czasie wielu młodych ludzi chcących poświęcić się służbie Bożej emigrowało z zaboru pruskiego do Królestwa Kongresowego. Powód był prosty. W zaborze pruskim trzeba było przed seminarium być na uniwersytecie świeckim, zdać egzaminy państwowe z historii Niemiec itd. Ponadto w Królestwie przyjmowano wówczas kandydatów bez matury, co także miało swoje znaczenie.

Po święceniach był wikariuszem w Iwanowicach (1 X 1865–1 I 1866), Turku (1 I 1866–2 I 1870), Dłutowie (2 I 1870–4 VI 1872) i przy kościele filialnym w Jaworznie w parafii Parzymiechy (4 VI 1872–

15 VIII 1870). Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną był Kościół Kaliski (15 VIII 1874–15 III 1882), a następnie Pęczniew (1882–1886)¹. Ostatnią jego placówką był Czarnocin, gdzie zmarł 3 X 1897 r.²

Ks. Tomasz Szczepan Bukowski, syn Jana i Rozalii z Teskich, urodził się 12 XII 1839 r. w Chodzieży w zaborze pruskim, w rodzinie mieszczańskiej. W Chodzieży ukończył szkołę elementarną i potem cztero-klasową realną. W latach 1856–1858 uczył się łaciny u swego wuja w diecezji kujawsko-kaliskiej. Seminarium Duchowne we Włocławku ukończył w latach 1858–1862. Święcenia subdiakonatu otrzymał 17 VIII 1862 r., diakonat – 24 VIII 1862 r. Z braku lat do święceń został mianowany wikariuszem w katedrze (1 IX 1862–1 I 1867). Na kapłana został wyświęcony 25 XII 1862 r. we Włocławku przez bpa M. Marszewskiego.

Po wikariacie w katedrze został proboszczem w Radziejowie (1 I 1867–15 IX 1873 i tegoż roku miejscowym dziekanem – do 13 V 1872 r., t.j. do przeniesienia siedziby dekanatu do Nieszawy. Kolejną jego parafią był Uniejów (19 X 1873 – 1893), gdzie także był dziekanem. Dnia 17 I 1882 r. został mianowany kanonikiem honorowym kolegiaty kaliskiej. W latach 1893–1899 był proboszczem w Wolborzu i sędzią surogatem w konsystorzu piotrkowskim (1895–1899). W 1899 r. wrócił do Uniejowa, gdzie pracował aż do śmierci jako proboszcz, a także dziekan turecki (od 1907 r.). Zmarł w Uniejowie w dniu 11 (lub 10) IX 1911 r. i tu został pochowany³.

Ks. Bolesław Chyczewski, syn Gabriela i Julianny Rakowiczów, urodził się 11 I 1845 r. w miejscowości Błonie (pow. Płock), w rodzinie szlacheckiej. W 1864 r. skończył cztery klasy gimnazjum w Płocku i wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku, skąd przeniósł się do seminarium we Włocławku. Z powodu ośmioletniego wakansu na stolicy biskupiej we Włocławku (1867–1875), święcenia kapłańskie przyjął 2 VII 1871 r. w Warszawie z rąk bpa Walentego Baranowskiego, administratora diecezji lubelskiej.

¹ Archiwum Diecezjalne we Włocławku (ADWł), Akta dekanalne (A.D.) 376, 24 III 1884 r.

² A. Poniński, Biogramy kapłanów diecezji włocławskiej, baza komputerowa w posiadaniu jej autora; „Przegląd Katolicki”, 1891, s. 364.

³ [W. Owczarek] Ks. W. O., *Ś. p. ks. Tomasz Bukowski*, „Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej” (KDKK), 5 (1911), s. 282–283; P. Kubicki, *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i ojczyzny w latach 1861–1915*, cz. 1, t. 3, Sandomierz 1933, s. 453; W. Wlazlak, *Organizacja i działalność konsystorza foralnego piotrkowskiego w latach 1819–1918*, Częstochowa 2004, s. 98–99.

Po święceniach pracował jako wikariusz w parafiach: Radziejów (1871–1872), Malanów (1872–1873), Zakrzewo (1873–1874), Przedecz (1874–1875), Nieszawa – przy kościele franciszkańskim (1875–1881)⁴. Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną były Kwiatkowice (nominowany 29 XII 1880, objął parafię 13 I 1881), a od 30 kwietnia 1885 r. mianowany administratorem parafii Jeziorsko, instalowany 12 maja był do 10/22 VI 1888 r.⁵ Kolejnymi jego parafiami były: Osiek Wielki (1888–1893/4), Śmiłowice (1893–1912), Zbrachlin (1911/12–1914). Zwolniony na własną prośbę z pracy duszpasterskiej IV/V 1914 r., zamieszkał jako emeryt w Warszawie (1914–1916). W grudniu 1916 r. został proboszczem w parafii Piątek Wielki, skąd w 1917 r., na własną prośbę, przeszedł do diecezji płockiej. Po powrocie stamtąd został tymczasowym administratorem parafii Nieszawa (29 X–4 XII 1920), a następnie proboszczem parafii Kosmów (4 XII 1920–1922) i Chwalborzyce (mian. 4 XII 1922 r., objął parafię 19 II 1923). Zmarł 8 VI 1925 r. w Chwalborzycach i tam został pochowany⁶.

Ks. Tomasz Cieśliński, syn mieszczanina Augustyna i Marianny z Badzińskich, urodził się 11 XII 1824 r. w miejscowości Topola Wielka (w parafii Ostrów Wielkopolski) w zaborze pruskim. Gimnazjum ukończył w 1844 r. w Krotoszynie, a następnie wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku, które ukończył przyjęciem święceń kapłańskich 1 VI 1848 r. z rąk Tadeusza Łubieńskiego, sufragana włocławskiego.

Po święceniach był tylko na dwóch wikariatach: w Pabianicach (od święceń do VII 1850 r.) i w Turku (do V 1855 r.). Dwa lata pracował jako proboszcz w Tokarach (V 1855–1857), a następnie przez 40 lat w Głuchowie (1857–1897)⁷. Zmarł 25 V 1897 r.⁸

Ks. Tomasz Czyż urodził się 12 IX 1849 r. w Starokrzepicach (pow. częstochowski), jako syn mieszczan Piotra i Zofii (?). Do szkoły uczęszczał w Wieluniu, którą ukończył w 1868 r. W Seminarium Duchownym we Włocławku studiował w latach 1868–1873. Święcenia otrzymał w Kielcach: subdiakonatu – 2 II 1871 r., diakonatu – 9 II 1871 r., kapłańskie –

⁴ Nie podał dokładnych lat pobytu w poszczególnych parafiach, ale z arytmetyki wynika, że w wielu był po kilka miesięcy.

⁵ ADWł, A.D. 376, 11 VI 1887 r. W. Frączak Monografia parafii Jeziorski. Włocławek 2001, s. 99.

⁶ ADWł, Akta Kurii Diecezjalnej Włocławskiej (AKDWł), Akta personalne ks. B. Chyczewskiego, sygn.: pers. 34, k. 13; A. Poniński, Biogramy..., poz. cyt.

⁷ ADWł, A.D. 376, 20 III 1884 r.

⁸ A. Poniński, Biogramy..., poz. cyt.

16 II 1873 r., z rąk bpa Tomasza Teofila Kulińskiego z Kielc, za rządów diecezją włocławską administratora ks. Klemensa Skupińskiego.

Po święceniach został wikariuszem w Służewie (16 II 1873–10 I 1874), Włocławku (10 I 1874–1 X 1878), Kłomnicach – z rezydencją przy filialnym kościele Niepokalanego Poczęcia w Garkach (1 X 1878–6 III 1882), Działoszynie (6 III 1882–3 IX 1882). Pierwszą samodzielną jego parafią był Sędzin (3 IX 1882–1 III 1889), a następną Tubądzin (1 III 1889–1894)⁹. Ostatnią placówką był Wróblew – od 10 I 1894 r. do śmierci w dniu 11 V 1904 r. We Wróblewie był budowniczym plebanii i wielkiego ołtarza.

Ks. Jan Czyżo, syn Pawła i Salomei z Mrozińskich, urodził się dnia (10 I) 16 VI 1848 r. w miejscowości Ostrowsko w parafii Uniejów (wówczas gmina Kościelnica, dziś część Uniejowa)¹⁰, w rodzinie wiejskiej. W latach 1862–1867 ukończył szkołę pedagogiczną w Łęczycy, a następnie Seminarium Duchowne we Włocławku w latach 1867–1869. Wysłany do Akademii Duchownej w Petersburgu, ukończył ją w latach 1869–1873, uzyskując stopień magistra teologii. W trakcie studiów został wyświęcony na kapłana w 1871 r. przez biskupa sandomierskiego Józefa Juszyńskiego.

Jako wikariusz pracował najpierw w parafii św. Mikołaja w Kaliszu (1873–1874), potem w Turku (1874–1877), wreszcie w kolegiacie kaliskiej (1877–1882). Równocześnie pełnił obowiązki sekretarza konsystorza kaliskiego (1873–1874), a w latach 1877–1882 był obrońcą węzła przy tymże konsystorzu. Pierwszą jego samodzielną placówką było Boniewo (1882–1885), a następnie Goszczanów (1885–1886)¹¹. Kolejną parafią był Srock (1886–1909), gdzie wybudował nową świątynię. Został za to mianowany kanonikiem honorowym kolegiaty kaliskiej. Następnie pracował w Ręcznie (1909–1919) i w Burzeninie (1919–1930). Zrezygnował z urzędu proboszcza 1 X 1930 r. i zamierzał zamieszkać w domu księży emerytów Ciechocinku. Niestety zmarł na dwa dni przed wyjazdem z Burzenina, 17 X 1930 r., i tam został pochowany¹².

Ks. Franciszek Drozdowski urodził się 25 XII 1835 r. w miejscowości Bogdałów (pow. piotrkowski), w rodzinie szlacheckiej Wawrzyńca

⁹ ADWł, A.D. 376, IV 1884 r.

¹⁰ Schematyzm diec. kujawsko-kaliskiej na rok 1889 podaje datę urodzenia: 16 stycznia (s. 44).

¹¹ ADWł, A.D. 376, 9 VI 1887 r.

¹² ADWł, AKDWł, Akta personalne ks. J. Czyżo, sygn.: pers. 50; A. Poniński, Biogramy..., poz. cyt.; [W. Pogorzelski] X. W. P., *Ś. p. ks. Jan Czyżo, „Kronika Diecezji Włocławskiej”* (KDWł), 25 (1931), s. 138–139.

i Józefy Tamulskiej. Cztery klasy szkoły średniej ukończył w Wieluniu, a piątą w Piotrkowie Trybunalskim. Następnie w latach 1855–1859 ukończył Seminarium Duchowne we Włocławku i przyjął święcenia kapłańskie 27 III 1859 r. z rąk bpa Michała Marszewskiego.

Po święceniach pracował przez siedem miesięcy w parafii Bytoń, a następnie w Koniecpolu (do kwietnia 1866 r.). Samodzielnymi jego placówkami były parafie: Dobroszyce (IV 1866–IV 1871), Ostrowąż (IV 1871–IV 1872), Chojne (IV 1872–III 1882), Psary (III 1882–1885), Wróblew (1885–1894), Brzeźnio (10 I 1894–1895). Zmarł 28 VI 1895 r.¹³

Ks. Antoni Działkowski, syn Jana i Franciszki Orłowskiej, właścicieli wsi Zawadówka (nie wiadomo jednak o jaką Zawadówkę chodzi), urodził się 8 VI 1822 r., w rodzinie szlacheckiej. Do szkoły średniej uczęszczał w Sandomierzu (24 IX 1835–30 VII 1839 r.), gdzie ukończył cztery klasy. Po szkole średniej jakiś czas był na Wydziale Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Warszawskim, a następnie do 1842 r. aplikantem w Banku Polskim w Warszawie. W 1843 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie. Święcenia kapłańskie otrzymał z rąk bpa sandomierskiego Józefa Joachima Goldtmanna w Wielką Sobotę 22 IV 1848 r.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Bełżycach (1841–1851), Hrubieszowie (1851–1855), Lubartowie (1855–1861), następnie przez rok był na zesłaniu w Permie nad rzeką Ufą. Po powrocie nadal był wikariuszem w Lubartowie (do 1865 r.). W 1860 r. otrzymał kanonię honorową w Sandomierzu z rąk bpa Józefa Michała Juszyńskiego. Nie wiadomo jednak, jaką i dlaczego ksiądz lubelski otrzymał kanonię w Sandomierzu. Pierwszą jego samodzielną parafią była Sawina (1865–1869), skąd przeszedł do diecezji kujawsko-kaliskiej do Bolesławca w dekanacie wieluńskim (1869–1878), następnie do Kamionacza (1878–1879), a potem do Jeziorska (1879–1884)¹⁴. Kolejnymi jego parafiami były: Wielenin (1884–1889), Moszczenica (III 1889–29 VI 1894). Jako emeryt przebywał najpierw w Częstochowie (1894–1895), a potem w Kole (1895–1896). Zmarł 29 I 1896 r.

Ks. Edward Esmann urodził się 21 IV 1864 r.¹⁵ w Łaniętach, w powiecie kutnowskim, jako syn Edwarda i Teofilii z Bielskich, rodziny

¹³ ADWł, A.D. 376, 15 III 1884 r.; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

¹⁴ ADWł, A.D. 376, 13 III 1884 r.

¹⁵ Schematyzm diec. kujawsko-kaliskiej na rok 1923 podaje datę urodzenia: 21 VII 1867. Jednak należy przyjąć, że jest to błąd, bo ręcznie pisany życiorys przez zainteresowanego musi być poprawny.

mieszczańskiej. Do szkoły średniej uczęszczał w Sieradzu i w Kaliszu. W 1888 r. ukończył Seminarium Duchowne we Włocławku i 21 IX 1889 r. otrzymał święcenia kapłańskie.

Po święceniach był wikariuszem w Borownie (do 19 IV 1891 r.), a następnie w Wolborzu (do 25 IV 1892 r.), Uniejowie (25 IV 1892–1983), parafii św. Jana we Włocławku (1893–1894), Milejowie (8 III 1894–8 II 1895), przy kościele popijarskim w Wieluniu (8 II 1895–1897), Parzymiechach – rezydował w Jaworznie (1897–1899). Pierwszą jego samodzielną placówką była parafia Rychwał (1899–1903), a następnymi: Stawiszyn (1903–1910), Mierzyn (1910–1911), Łobudzice (1911–1926). W tej ostatniej zastał go podział diecezji w 1920 r. i znalazł się w diecezji łódzkiej. Kolejną jego placówką od 1926 r. był Jeżów, gdzie zmarł 22 I 1935 r. Odznaczony został przywilejem noszenia rakiety i mantoletu¹⁶.

Ks. Jan Górniak, syn Jana i Marianny z Kottów, urodził się 24 VI 1849 r. w miejscowości Rudniki Wielkie (pow. Będzin), gubernia Kielecka, w rodzinie chłopskiej. W latach 1865–1870 ukończył szkołę średnią w Częstochowie, a następnie wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 18 II 1877 r. w katedrze włocławskiej z rąk bpa Wincentego Popiela.

Po święceniach został mianowany 20 III 1877 r. wikariuszem w Kowalu, a następnie pracował w Brudzewie Kolskim i Kole po jednym roku. Kolejne osiem miesięcy pracował w Burzeninie, a ostatnim wikariatem był Cieszęcin w pow. Wieluń (1880–31 X 1884). W tymże roku został mianowany proboszczem w Grodzisku (31 X 1884–23 IV 1891), a następnie w Rudlicach (od 23 IV 1891 r.). Zmarł 2 X 1907 r.¹⁷

Ks. Mateusz Grzankowski urodził się 29 VIII 1829 r.¹⁸ w Zbłogu, jako syn Wojciecha i Marianny z Klockowskich, rodziny wiejskiej. Do szkoły uczęszczał do 8 XII 1849 r. u ks. Tomaszewskiego w Brdowie, co należy chyba rozumieć w ten sposób, że ksiądz uczył go prywatnie. Następnie ukończył Seminarium Duchowne we Włocławku. Święcenia kapłańskie przyjął w katedrze we Włocławku 29 VI 1854 r. z rąk biskupa sufragana Tadeusza Łubińskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Piotrkowie Kujawskim (10 VII 1854–20 IX 1856), Godynicach (20 IX 1856–21 III 1857), Łasku (21 III 1857–3 XI 1859). Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną

¹⁶ [J.] Szadkowski, Ks. *Edward Esmán*, KDWi, 29 (1935), s. 103–105.

¹⁷ ADWi, A.D. 376, 10 IX 1885 r.; KDKK, 1 (1907), s. 322.

¹⁸ schematyzmach diec. kujawsko-kaliskiej: 24 sierpnia.

był Marzenin (3 XI 1859–9 X 1872), a następnie Żytniów (9 X 1872–8 XI 1876), Grodzisko (1876–1884), Myślubórz (1884–1890), Grabienice (II 1890–1896). Zmarł 2 IX 1896 r.¹⁹

Ks. Adam Grzeliński urodził się 24 XII 1838 r. w Sieradzu jako syn Antoniego i matki (imię nieczytelne) z Kazimierzowskich, w rodzinie mieszczańskiej. Szkołę średnią ukończył 24 VII 1857 r., a Seminarium Duchowne we Włocławku w latach 1857–1861. Świecenia otrzymał z rąk bpa Michała Jana Marszewskiego: 29 V 1858 r. tonsurę i cztery niższe święcenia, 4 V 1861 r. subdiakoniat, 9 V 1861 r. diakonat, 29 XII 1861 r. święcenia kapłańskie.

Po święceniach pracował w Goszczanowie (II 1862 – V 1864), następnie przeszedł do Uniejowa, gdzie został skazany przez władze carskie za działalność polityczną. Dalsze jego losy nie są jasne. Notowany jest najpierw w parafii Kamieński (XII 1866–III 1867). Od marca 1867 r. przeszedł do Piotrkowa Trybunalskiego, skąd władze usunęły go do Boleszczyzna (VII–24 XII 1867); stamtąd wrócił do Piotrkowa, gdzie pracował do 1 VII 1871 r., tj. do przeniesienia go na probostwo do Warty (1871–1885). Był budowniczym tamtejszej plebanii. Następnie przeszedł do Kłobucka (1885–1899), gdzie zmarł 22 III 1899 r.²⁰

Władysław Ferdynand Hordjewicz, syn Ignacego i Franciszki Sarkowskich, urodził się 18 I 1864 r. w Kodniu, w rodzinie szlacheckiej. Do szkoły uczęszczał: najpierw na pensji Jana Szmurło w Warszawie, następnie w czwartej klasie był w gimnazjum w Połtawie, a w piątej ponownie w Warszawie²¹. Został wyświęcony na kapłana w 1886 r. we Włocławku przez bpa A. Bereśniewicza, po ukończeniu włocławskiego seminarium duchownego²².

Po święceniach zajmował stanowisko wikariusza w parafii Uniejów (III 1887–1888) i Słupca (II 1888–1890). Następnie był proboszczem w parafiach: Mokrsko (X 1890–1910), Makowiska (1910), Kodrąb (1910–1913), Dmenin (1913–1919). Zmarł 22 III 1919 r. w wyniku zarażenia się tyfusem przy posługiwaniu chorym. Pochowany w Dmeninie²³.

¹⁹ ADWł, A.D. 376, 24 III 1884; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

²⁰ ADWł, A.D. 376, III 1884 r.; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

²¹ W nekrologu *Ś. p. Władysław Hordyewicz*, KDKK, 13 (1919), s. 296 podano, że uczył się także w Odesie.

²² ADWł, A.D. 376. W życiorysie brak tytułu, daty wystawienia i dat poza datą urodzenia oraz poprzednich miejsc pracy.

²³ A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

Ks. Stanisław Jackowski, syn Adama i Marcjanny z Wincewiczów, urodził się 8 V 1848 r. w Zwoleniu (pow. Kozienice), w rodzinie mieszczańskiej. Wykształcenie w zakresie szkoły średniej zdobywał najpierw w gimnazjum gubernialnym w Radomiu (do 1863 r.), a następnie w progimnazjum pedagogicznym w Sandomierzu (1863–1866). W 1866 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, skąd po dwóch latach został wysłany na studia w Akademii Duchownej w Petersburgu, którą ukończył w 1872 r. ze stopniem magistra teologii. Świecenia kapłańskie otrzymał 21 VII 1871 r. w Sandomierzu z rąk biskupa sandomierskiego Józefa Michała Juszyńskiego.

Po studiach rozpoczął pracę jako wikariusz – w Kozienicach (1872–1873), Radomiu (1873–1874). Następnie został profesorem w Seminarium Duchownym w Sandomierzu i wikariuszem w katedrze sandomierskiej (1874–1875). Zainteresowany pominął w życiorysie wiele wątków trudnych i niebezpiecznych z powodów politycznych²⁴. A mianowicie czynny udział w powstaniu styczniowym w oddziale Dionizego Czachowskiego i zwycięskiej bitwie pod Niekłaniem. W czasie pracy w Radomiu znalazł się w grupie duchownych prześladowanych przez gubernatora Anniczyna, który w ten sposób chciał ich wymusić na nich zdradę tajemnicy spowiedzi. Ks. Jackowski jako profesor seminarium sprzyjał i pomagał unitom oraz głosił kazania o prześladowaniu kościoła, za co został pozbawiony stanowiska przez hr. Kotzebue, gubernatora warszawskiego. W 1875 r. został aresztowany po sumie w kościele św. Jakuba w Sandomierzu i zesłany do miejscowości Pudoż w guberni Ołonieckiej w Karelii nad rzeką Wodłą, niedaleko jej ujścia do jeziora Onega. Oskarżano go także o tajną przynależność do skasowanego zakonu jezuitów oraz prowadzenie korespondencji z Rzymem i wrogą działalność przeciw caratowi.

Po powrocie władze nie zezwoliły mu na pracę w diecezji sandomierskiej i nakazały zamieszkanie na terenie diecezji kujawsko-kaliskiej, gdzie pracował jako wikariusz w parafiach: Przedecz, św. Zygmunta w Częstochowie (1881–1884), Radomsko (przez rok)²⁵. Następnie był proboszczem w Malanowie (1885–1896), Goszczanowie (1893–1896), Truskolasach (1896–1903), Kowalu (1903–1909), Sulejowie (1909–VIII 1925).

²⁴ J. Wiśniewski, *Seminarium Duchowne Rzymsko-Katolickie w Sandomierzu 1820–1920 oraz stuletni katalog duchowieństwa świeckiego diecezji sandomierskiej*, Sandomierz 1926, s. 41–56

²⁵ ADWł, A.D. 376, 2 VI 1887 r.

Będąc w Sulejowie pracował także w konsystorzu foralnym w Piotrkowie Trybunalskim. Dnia 4 VIII 1925 r. przeszedł na emeryturę i zamieszkał w domu Księży Emerytów w Ciechocinku, gdzie zmarł 12 VI 1927 r.²⁶ Nie wiemy, kiedy został inkardynowany do diecezji kujawsko-kaliskiej i kiedy otrzymał nominację na kanonika honorowego kapituły kaliskiej.

Ks. Jacek Jędrecki urodził się 12 VIII 1826 r. w Praszce, jako syn Walentego i Konstancji Krzemieńskich (?). Dawniej jego rodzina posiadała mały folwark w miejscowości Tokary, nie wiadomo jednak, o jaką miejscowość chodzi, a następnie osiadła w Praszce; był więc zapewne tylko mieszczaninem, bo gdyby miał herb, nie omieszkałby tego napisać. Do szkoły elementarnej uczęszczał na miejscu w Praszce, być może do ks. Wolskiego, pijara, byłego rektora szkoły. W 1846 r. ukończył szkołę rządową w Wieluniu i wyjechał do Kalisza. Biskup Walenty Tomaszewski przyjął go do tamtejszego seminarium i rok przebywał w Kaliszu, a następnie w Seminarium Duchownym we Włocławku²⁷. Został wyświęcony na kapłana w 1851 r. we Włocławku przez biskupa pomocniczego Tadeusza Łubieńskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Chodczu (1851–1859), Lubrańcu (1859–1862), a następnie (27 V 1862–1863) jako kapelan w Ciechocinku (Ciechocinek nie był wówczas parafią, ale należał do parafii w Raciążku). Pierwszą samodzielną jego placówką parafialną był Danków (1868–1876), a następnymi: Miłkowice (1876–1884), gdzie doprowadził do wybudowania istniejącego dotychczas kościoła, oraz Wojków (1884–1905), gdzie był aż do śmierci 14 VI 1905 r.²⁸

Ks. Aleksander Jędrychowski urodził się 10 III 1857 r. w Łowiczu jako syn Józefa i Katarzyny Jabłońskich. W 1873 r. skończył łowickie progimnazjum, a następnie Seminarium Duchowne we Włocławku w latach 1875–1880. Święcenia kapłańskie otrzymał 20 II 1880 r. we Włocławku z rąk bpa Wincentego Popiela.

Po święceniach był wikariuszem w Uniejowie (20 III 1880–27 I 1882), Goszczanowie (27 I 1882–1884) i parafii św. Zygmunta w Częstochowie (1884–1888). Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną był Skęczniew (V 1888–1894), następną Kurów (11 XII 1894–1897), z kolei był proboszczem w Gidlach i wicedziekanem radomszczań-

²⁶ M. Hofman, *Ś.p. ks. kan. Stanisław Jackowski*, KDKK, 21 (1927), s. 222–223.

²⁷ Rękopis jest trudno czytelny, stąd wiadomości są fragmentaryczne. Niestety autor biogramu nie podawał także dokładnych dat.

²⁸ ADWł, A.D. 376, 12 III 1884 r.

skim (1897–1908), proboszczem w Łasku i dziekan dekanatu łaskiego (III 1908–1911), proboszczem w Uniejowie i dziekanem dekanatu tureckiego (1911–1924). Zmarł 25 IX 1924 r. i został pochowany w Uniejowie. Kanonik honorowy kaliski od ok. 1908 r.²⁹

Ks. Józef Kempf urodził się 2 II 1848 r. w Turku, w rodzinie mieszczańskiej Józefa i Marianny z Kapelińskich. Do szkoły średniej uczęszczał do gimnazjum w Kaliszu (1862–1867). Przyjęty do Seminarium Duchownego we Włocławku 2 VII 1867 r. Po ukończeniu filozofii i jednego roku teologii został wysłany do Akademii Duchownej w Petersburgu, którą ukończył 1 VII 1874 r. uzyskując magisterium z teologii. Świeceń kapłańskich udzieli mu 27 VII 1873 r. w Warszawie bp Aleksander Kazimierz Gintowt-Dziewałtowski, sufragan płocki.

Po święceniach skierowano go 28 IX 1874 r. na wikariat do Pabianic, następnie od 10 VIII 1876 r. do Radomska. W 1879 r. (4 IX–19 XI) był prefektem w progimnazjum w Częstochowie³⁰. Po kilkumiesięcznym okresie bez zatrudnienia, spowodowanym odmową prowadzenia lekcji religii po rosyjsku, został 17 V 1880 r. proboszczem w Zieleninie, a następnie w Mierzycach (1884–1891), Gorzkowicach (IV 1891–1892), Kazmierzu (1892–1898), Restarzewie (1898–1909) i Nieszawie (od I/II 1909). Zmarł 25 XII 1912 r. Był odznaczony godnością kanonika honorowego kaliskiego³¹.

Ks. Wojciech Kmieć urodził się 22 IV 1851 r. w Bachorcach k. Kruszwicy w rodzinie Jana i Agnieszki z d. Raszka. Do szkoły elementarnej uczęszczał w miejscowości rodzinnej, a do gimnazjum w Inowrocławiu w latach 1863–1873. Świadectwo dojrzałości otrzymał w gimnazjum w Bydgoszczy. Po maturze wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku, gdzie studiował ponad trzy lata (6 I 1875–1879), po czym 23 III 1879 r. otrzymał święcenia kapłańskie we Włocławku z rąk bpa Wincentego T. Popiela.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Kole (23 III 1879–13 VIII 1880), a następnie w Turku (1880–1884)³². W 1885 r. był wikariuszem w Radomsku, a od 1885 do 1886 r. proboszczem w Bolesławcu. Przez 14 lat (1885–1899) był wykładowcą w seminarium włocławskim,

²⁹ R. Pawłowski, *Ks. Aleksander Jędrychowski*, KDKK, 18 (1924), s. 514–518; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

³⁰ W nekrologu podano datę 9 września.

³¹ *Ś. p. ks. Józef Kempf*, KDKK, 7 (1913), s. 57

³² ADWł, A.D. 376, 6 III 1884 r.

po wywiezieniu przez Moskali na zsyłkę księży profesorów Mariana Nassałskiego i Mariana Fulmana. Uczył nauki katolickiej, homiletyki, historii i języka łacińskiego. Utrzymanie w okresie pracy w seminarium dostarczały mu przyznane parafie: najpierw wspomniany Bolesławiec, a następnie Lubomin. Kolejnymi jego placówkami były: Mstów (1899–1906), Zduńska Wola (1906–1920), Śmiłowice (1920–1925) i Sędzin (1925–1946). Zmarł 15 IV 1946 r. W 1818 r. został kanonikiem honorowym kapituły kolegiackiej kaliskiej. Miał znaczne zasługi w duszpasterstwie okupacyjnym w czasie II wojny światowej³³.

Ks. Leopold Kobusiewicz urodził się w rodzinie mieszczańskiej w Szadku 17(18) XI 1831 r.³⁴ Jego rodzicami byli Jan i Łucja z Lipskich. Do szkoły średniej uczęszczał w Sieradzu (do 1849 r.), następnie przez rok pozostawał w domu rodzinnym i na plebanii w Wilamowie, przygotowując się do egzaminu z języka łacińskiego. W latach 1852–1857 ukończył Seminarium Duchowne we Włocławku i 25 III 1857 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Michała Marszewskiego.

Po święceniach został najpierw wikariuszem w Giżycach (16 VI 1857–1858), następnie w Choczcu (1858–1860), wreszcie w Łasku (17 VIII 1860–1862). Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną było Grabno (19 V 1862–23 XI 1874), a potem Buczek (1875–1878); obie te parafie leżały w dekanacie Łask. Dnia 29 IV 1878 r. przybył do Skęczniewa, gdzie za jego bytności wybudowano nowy kościół³⁵. Kolejnymi powierzonymi mu parafiami były: Cieszęcin (1888–1889) i Praszka (1889–1894). Zmarł 19 XI 1894 r.

Ks. Antoni Kozłowski, syn Jana i Wiktorii z Puchałowiczów, urodził się 30 V 1832 r. w miasteczku Grabów w zaborze pruskim, w rodzinie szlacheckiej. Szkołę elementarną ukończył w miejscowości rodzinnej, następnie posłano go do gimnazjum filologicznego, w którym uczył się sześć lat (1846–1852), najpierw w Oleśnicy Śląskiej, a potem w Ostrowie Wielkopolskim. W latach 1852–1856 studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 22 V 1856 r. w katedrze we Włocławku z rąk bpa Tadeusza Łubieńskiego, sufragana włocławskiego.

³³ ADWł, AKDWł, Akta personalne ks. W. Kmiecia, sygn.: pers. 131; K. Rulka, *Uzupełnienia nekrologów kapłanów włocławskich z okresu po II wojny światowej*, KDWł, 79 (1996), s. 410.

³⁴ W schematyzmach diec. kujawsko-kaliskiej niekiedy podawana jest inna data urodzin: 18 listopada.

³⁵ ADWł, A.D. 376, 21 III 1884 r.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Pabianicach (1 VII 1856–1 II 1862). Mając prezentę właściciela Dobrej otrzymał tam probostwo 3 II 1862 r. i został instalowany 26 IX 1862 r. Z kolei był proboszczem w Łasku i tamtejszym dziekanem (17 XII 1886–1888), Kramsku (15 V 1888–1891), Brudzewie Kolskim (XII 1891–3 VI 1892). Nie wiadomo, z jakich przyczyn pozostawał bez zatrudnienia i podania miejsca zamieszkania w latach 1892–1893. Następnie pracował w Wierzchach (23 II 1893–28 I 1907) i Chojnem (od 28 I 1907). Zmarł w Chojnem 11 IV 1908 r.³⁶

Ks. Mikołaj Kozłowski, syn Józefa i Marianny z Ochlawskich (?), urodził się 6 XII 1863 r. we wsi Wierzbin (w parafii Mąkolno), w rodzinie mieszczańskiej. Po ukończeniu pięciu klas szkoły realnej we Włocławku wstąpił 2 III 1881 r. do Seminarium Duchownego we Włocławku, które ukończył 4 VII 1886 r. przyjmując święcenia kapłańskie z rąk bpa Aleksandra Bereśniewicza.

Na pierwszy wikariat wysłano go do Wolborza (1 IX 1886–22 VI 1887), następnie przeniesiono go do parafii św. Jana we Włocławku (10 IX 1887), a wkrótce do Piotrkowa Trybunalskiego (1887–20 III 1888). Usunięty stamtąd przez władze zaborcze, przeszedł do Uniejowa (1888–I 1889), a następnie Chwałborzyc – z rezydencją w Świnicach (1889–1895), gdzie od 1891 r. zarządzał parafią. Jako proboszcz w Boleszczynie (1895–1903) przyczynił się do wybudowania tamtejszego kościoła. Kolejnymi jego placówkami parafialnymi były: Białotarsk (1903–1906), Kociszew (1906–1907), Dęby Szlacheckie (X/XI 1907–1918), Dobrów (1918–1928), Tuliszków (20 II 1928–1931). Zmarł 20 VI 1931 r. w Tuliszkowie. Był odznaczony godnością kanonika honorowego kolegiaty kaliskiej (13 XI 1926)³⁷.

Ks. Tomasz (w zakonie Norbert) **Krzyżanowski**, syn Szymona i Marianny Drzewieckiej, urodził się 22 IX 1820 r. we wsi Gutkowo (?), w rodzinie wiejskiej. Do szkoły elementarnej uczęszczał w Wierzbolowie (1827–1830), a do średniej u franciszkanów reformatów (1833–1844). W latach 1844–1845 odbył nowicjat u bernardynów. Po nowicjacie został posłany na naukę łaciny do Łęczycy. Po roku rozpoczął studia w seminarjach bernardyńskich, najpierw filozofii (miejsce nieczytelne), a następnie

³⁶ ADWł, Akta Konsystorza Generalnego Włocławskiego (AKGWłoc.), Akta personalne ks. A. Kozłowskiego, sygn.: pers. 230; *Ks. Antoni Kozłowski*, KDKK, 1 (1907), s. 155.

³⁷ ADWł, A.D. 376, br. daty; ADWł, AKDWł, Akta personalne ks. M. Kozłowskiego; sygn.: pers. 148; M. Hofman, *Ks. Mikołaj Kozłowski*, KDWł, 25 (1931), s. 333–335; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.; M. Osmalek, *Białotarsk. Szkic do historii kościoła i parafii*, „Rocznik Gostyniński”, 1 (2007), s. 238.

teologii w Warszawie. Po seminarium przez trzy lata był nauczycielem w szkole klasztornej przy ul. Czerniakowskiej w Warszawie, a potem przeszedł do Góry Kalwarii. Święcenia kapłańskie otrzymał 17 III 1851 r. we Włocławku z rąk bpa T. Lubieńskiego, sufragana włocławskiego.

Jego dzieje w zakonie nie są bliżej znane. Przed przejściem do pracy duszpasterskiej w diecezji kujawsko-kaliskiej należał formalnie do klasztoru w Widawie. W diecezji notowany jest jako kapelan w Rzaśni (23 IV 1863–24 III 1868), wikariusz w Restarzewie (28 III 1868–16 VII 1873) i Milejowie (16 VII 1873–23 IV 1875). Następnie administrował parafią w Chwalborzycach (23 IV 1875–1882), a potem parafią Głuchów (1882–1884). Od 1894 r. był znowu tylko wikariuszem: w latach 1882–1884 w Malanowie, a od 1884 r. Cieszęcinie. Nie otrzymał sekularyzacji, choć bez zezwolenia chodził w sutannie, a nie w habicie. Zmarł w Cieszęcinie 21 II 1885 r.³⁸

Ks. Antoni Kurowski urodził się 9 I 1835 r. w Pleszewie w zaborze pruskim, w rodzinie mieszczańskiej, jako syn Bartłomieja i Konstancji z Wypychowskich. Szkołę średnią ukończył w Ostrowie Wielkopolskim 29 IV 1851–21 IV 1857. Dalsze jego losy są nieznane. Do Seminarium Duchownego we Włocławku wstąpił w 1863 r., a ukończył je wraz z przyjęciem święceń kapłańskich 29 VII 1867 r. z rąk bpa M. Marszewskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Choczcu (do 8 I 1869), skąd przeszedł do Kłobucka (1869–1870), a potem (13 VI 1870) do Zakrzewa. Ostatnim jego wikariatem była Nieszawa, z rezydencją przy kościele poklasztornym (7 X 1872–1875). Pierwszą jego samodzielną placówką była parafia Zbrachlin (11 IX 1875–4 IX 1882), a kolejnymi: Spicimierz (1882–1885)³⁹, Kwiatkowice (1885–1887), Rychnów (XI 1887–1892), Niewiesz (I 1892–1897), Złotków (1897–1898). Zmarł 21 V 1898 r. i został pochowany w Złotkowie.

Ks. Franciszek Jan Maciejewski, syn Szczepana i Jadwigi Maciejewskich, urodził się 18 III 1838 r. w miejscowości Biežuń, w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły średniej uczęszczał w Żurominie, a seminarium duchowne ukończył w 1862 r. w Warszawie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1862 r. w Warszawie z rąk bpa Szczęsnego Felińskiego.

Do 1864 r. przebywał w klasztorze w Warszawie, a po kasacie 1864 r. przeniósł się do klasztoru w Kaliszu. Przez pięć lat pracował jako wikariusz w Kleczewie (1864–1869), a potem w Licheniu (do 1873 r.).

³⁸ Por. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich Królestwa Polskiego po kasacie 1864 r.*, Poznań 2004, s. 133.

³⁹ ADWł, A.D. 376, 30 IX 1884 r.

Pierwszą jego samodzielną placówką była parafia Golina, którą administrował przez rok i trzy miesiące, a następnie parafia Rzgów (8 lat i 9 miesięcy), Wierzchy (3 lata i 3 miesiące), Pęczniew (1 XII 1886⁴⁰–1895), Bąkowa Góra (1895–1913). W 1913 r. na kilka miesięcy przed śmiercią został mianowany administratorem parafii Cieleńniki. Sekularyzowany i inkardynowany do diecezji kujawsko-kaliskiej 5 IX 1872 r. Zmarł w Cieleńnikach 24 VI 1913 r.⁴¹

Ks. Karol Maks, syn Augusta i Marianny z Dietrychów, urodził się w Zgierzu 10 XII 1855 r., w rodzinie mieszczańskiej – właścicieli fabryki. Ukończył IV Gimnazjum Filologiczne w Warszawie w 1873 r. Następnie w latach 1874–1879 ukończył Seminarium Duchowne we Włocławku. Świecenia kapłańskie otrzymał 15 VIII 1879 r. w katedrze włocławskiej z rąk bpa Wincentego Popiela.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Łasku (1879–1880), Zduńskiej Woli (1880–1881), Piotrkowie (1881–1883), Koźminku (1883). W latach 1883–1885 odbył w Rzymie studia z prawa kanonicznego, uwieńczone doktoratem. Następnie pracował nadal jako wikariusz: w kolegiacie kaliskiej (1885–1886), a potem w katedrze we Włocławku (1886–1887), jednocześnie pełniąc obowiązki obrońcy węzła małżeńskiego w Sądzie Biskupim i sekretarza w konsystorzu, a także ucząc w zastępstwie prawa kanonicznego w seminarium duchownym. W latach 1887–1891 był formalnie administratorem parafii w Chwalborzycach, chociaż w rzeczywistości rezydował we Włocławku jako sekretarz konsystorza włocławskiego⁴². Od XII 1891 do 1901 r. był proboszczem w Raciążku (skazany przez Moskali na wygnanie do Mariampola w 1893 r.). W latach 1901–1903 był rezydentem we Włocławku, a następnie do 1905 r. pracownikiem Sądu Biskupiego. W latach (1906–1907) był proboszczem parafii Kruszyn następnie parafii Mieleszyn (1907–1913) i Grodziec (1913–1915). W parafiach tych pewnie nie rezydował, były one tylko jego uposażeniem. Za swoje zasługi mianowany kanonikiem honorowym kapituły kaliskiej (1891), kanonikiem kapituły katedralnej (1907), prałatem papieskim (1905). Zmarł w Kutnie 8 VI 1915 r. Pochowany został na cmentarzu we Włocławku⁴³.

⁴⁰ ADWł, A.D. 376, 23 V 1887 r.

⁴¹ Por. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich...*, dz. cyt., s. 391.

⁴² ADWł, A. D. 376, brak tytułu dokumentu, pod datą: Włocławek 13 VI 1887 r.

⁴³ W. Górzynski, *Śp. ks. Karol Max*, KDKK, 9 (1915), s. 144–152; B. Cieślak, *Profesorowie prawa kanonicznego, w: 425 lat Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Profesorowie i moderatorzy XX wieku*, Włocławek 1997, s. 18–19; tamże bibliografia podmiotowa i przedmiotowa, s. 222–224.

Ks. Leon Michalski, syn Macieja i Wiktorii z Paszkowskich, urodził się 15 X 1845 r. we wsi Jastrzębie, pow. Łęczycza, w rodzinie ziemiańskiej. W 1865 r. ukończył pięć klas szkoły pedagogicznej w Łęczycy i wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 13 VI 1869 r. w Warszawie z rąk bpa Macieja Majerczaka, administratora diecezji kieleckiej.

Po święceniach pracował jako wikariusz w parafii św. Jana we Włocławku (1869–1872), Licheniu (1872–1873), przy kościele podominańskim w Piotrkowie Trybunalskim (IV–X 1873), w parafii św. Mikołaja w Kaliszu (1873–1879), gdzie równocześnie pełnił obowiązki sekretarza w Konsystorzu Generalnym. Pierwszą jego samodzielną placówką była parafia Mykanów w powiecie częstochowskim (15 X 1879 – 20 VI 1882). Następnie przeszedł na rok do Pamięcina (1882–1883). Dwa lata (1883–17 VII 1885) był administratorem parafii Buczyna. Kolejną jego placówką była parafia Łask, gdzie pełnił także obowiązki dziekańskie (17 VII 1885–12 I 1887), skąd przeszedł do Dobrej (1887–1895)⁴⁴. Prawdopodobnie nie rezydował w parafii, która była jego utrzymaniem za pracę w seminarium, a następnie dopełnieniem uposażenia kanonickiego. W latach 1891–1895 był ojcem duchownym i prokuratorem w Seminarium Duchownym we Włocławku. Kolejnymi powierzonymi jego pieczy parafiami były: Nieszawa (1895–1909), Suchcice (1909–1912), Lubomin (1912–1919), Śpicimierz (1919–1924 ?). Mianowany kanonikiem honorowym, następnie gremialnym (24 XI 1894), a wreszcie prałatem kapituły katedralnej (1923). Z ramienia bpa Stanisława Zdzitowieckiego był delegatem dla Jasnej Góry po zbrodni Kacpra Macocha. Zmarł 24 V 1924 r. Pochowany na cmentarzu we Włocławku w kwaterze kapłańskiej⁴⁵.

Feliks Waław Modrzejewski, syn Stanisława i Karoliny z Karasińskich, urodził się 10 VIII 1840 r. w osadzie Soszyca (?), powiecie Garwolin, w rodzinie szlacheckiej. W latach 1853–1857 ukończył cztery klasy gimnazjum w Lublinie i wstąpił do zakonu franciszkanów konwentualnych. Następnie był w Seminarium Duchownym w Warszawie (1858–1862). Święcenia kapłańskie przyjął 8 V 1864 r. we Włocławku z rąk bpa M. Marszewskiego.

Po święceniach w latach 1864–1873 przebywał w kaliskim klasztorze franciszkańskim. Od 1873 do 1876 r. był wikariuszem w parafii św. Mikołaja w Kaliszu, a następnie po roku wikariuszem w parafii Bu-

⁴⁴ ADWł, A.D. 376, 7 VI 1887 r.

⁴⁵ R. Filipski, *Św. p. ks. Leon Michalski*, KDKK, 18 (1924), s. 304–306.

rzenin i parafii Dzietrykowice (do VII 1879 r.). W latach 1879–1882 był formalnie wikariuszem parafii Parzymiechy, a faktycznie administratorem placówki duszpasterskiej przy kościele filialnym w Jaworznie. Od marca 1882 r. został administratorem parafii Konopnica w powiecie wieluńskim, a od kwietnia 1885 r. pracował w parafii Bałdrzychów. Po kasacji zakonów, pracując w parafiach diecezji kujawsko-kaliskiej od 30 III 1874 r., otrzymał polecenie od administratora diecezji Floriana Kosińskiego, aby chodził w stroju księży diecezjalnych, a nie w habitie zakonnym⁴⁶.

Ks. Aleksander Mrozowski urodził się 27 II 1827 r. we wsi Kopojno (pow. Słupca), a jego rodzicami byli Wojciech i Józefa (?). Choć urodzony na wsi, podał, że jest pochodzenia mieszczańskiego. Prawdopodobnie jego rodzicami byli jacyś miejscowi rzemieślnicy lub sklepikarze, stąd możliwość wykształcenia syna. Do szkoły uczęszczał w Kaliszu, którą ukończył w 1848 r., a Seminarium Duchowne we Włocławku w 1852 r. Świecenia kapłańskie otrzymał 2 VII 1852 r. z rąk bpa Tadeusza Łubieńskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Wilczynie (20 VII 1852–23 IV 1853), Radomsku (23 IV 1853–12 VII 1857), Chełmie k. Radomska (12 VII 1857–12 IX 1858) – pełnił tu faktycznie obowiązki proboszczowskie, gdyż proboszcz Michał Ziemiecki był kanonikiem kapituły kaliskiej i mieszkał na stałe w Kaliszu. Pierwszą w pełni samodzielną jego placówką parafialną był Niewiesz (12 IX 1858–1891). W parafii tej wystawił nie tylko nowy kościół murowany w 1870 r., ale także plebanię i budynki gospodarcze⁴⁷. Zmarł 7 XI 1891 r.

Ks. Teofil Maciej Ojrzanowski, syn Michała i Róży Stokowskiej, urodził się 21 II 1833 r. we wsi Leszczyny, parafii Dłutów, pow. Łask, w rodzinie szlacheckiej. Trzy klasy szkoły średniej ukończył w Sieradzu w latach 1836–1839, a czwartą w Kaliszu w 1840 r. W latach 1842–1843 był w seminarium duchownym zgromadzenia księży misjonarzy przy kościele Świętego Krzyża w Warszawie. Następnie przeniósł się do Seminarium Duchownego we Włocławku (1843–1845), skąd w 1845 r. wysłano go na studia w Akademii Duchownej w Warszawie. W 1847 r. zakończył je, jak napisał, na własną prośbę. Nie wiemy, co czynił przez dwa kolejne lata. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1849 r. z rąk sufragana włocławskiego Tadeusza Łubieńskiego.

⁴⁶ ADWł, A.D. 376 br. daty napisania dokumentu; por. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich...*, s. 204.

⁴⁷ ADWł, A.D. 376, 13 III 1884 r.; AKGWłocł., Akta personalne ks. A. Mrozowskiego, sygn.: pers. 356.

Wikariuszem był przez rok w Konieczpolu (1849–1850), a potem w Grodźcu (1850–1853). Pierwszą jego samodzielną placówką była parafia Lubstów (1853–1855), a następnie to: Wąsosze (1855–1863), Jedlno (1863–1871), Burzenin (1871–1877), Rudniki (1877–1884), Miłkowice (1884–1889), Staw (1889–1903), Koźminek (1903–1907), Ostrowąż (VIII/IX 1907–28 II 1910)⁴⁸. Zmarł w tej ostatniej 28 II 1910 r.

Ks. Michał Orzechowski, syn Macieja i Rozalii Baczyńskich, urodził się 9 IX 1832 r. w Pyzdrach, w rodzinie mieszczańskiej. Po ośmiu latach życia poszedł do szkoły elementarnej Ignacego Maciejewskiego w Sieradzu, a po pięciu latach nauki do szkoły powiatowej w tymże mieście. Ukończył ją w 1849 r. Ponieważ zamierzał wstąpić do seminarium, w latach 1850–1851 uczył się prywatnie łaciny. W latach 1851–1855 studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku i 9 IX 1855 r. przyjął święcenia kapłańskie w Częstochowie z rąk bpa Tadeusza Łubieńskiego, sufragana włocławskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz najpierw w Sędzinie (9 IX 1855–25 II 1856), a potem w Bytoniu (25 II 1856–2 IV 1857); jako wikariusz parafii Lubraniec rezydował w jej filii – w Zgłowiączce (2 IV 1857–5 I 1859), gdzie wznosił świątynię. Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną była Błenna (5 I 1859–10 IX 1881), gdzie wybudował kościół i bogato go uposażył oraz rozwinął działalność społeczną. Następnie był proboszczem i dziekanem w Turku (1881–1912), gdzie przyczynił się do powstania projektu budowy nowego kościoła. Od 1891 r. Sprawował także obowiązki asesora konsystorza kaliskiego oraz egzaminatora prosynodalnego. Zmarł 30 XII 1912 r.

W uznaniu zasług dla diecezji został mianowany najpierw kanonikiem honorowym (1880), następnie gremialnym (1884), prałatem kustoszem (1885), prałatem archidiaconem (1891) i wreszcie prałatem prepozytem (31 VIII 1896) kolegiaty kaliskiej⁴⁹.

Ks. Ignacy Pertkiewicz urodził się 1 II 1863 r. w Sieradzu, jako syn małżonków Stanisława i Julianny Szczepaniak, pochodzenia mieszczańskiego. Ukończył cztery klasy gimnazjum filologicznego w Kaliszu w 1880 r., następnie Seminarium Duchowne we Włocławku w 1885 r.

⁴⁸ ADWł, A.D. 376, 10 VI 1887 r.; AKGWłocł., Akta personalne ks. T. Ojrzanowskiego, sygn.: pers. 375; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

⁴⁹ ADWł, A. D. 376, 25 III 1884 r.; por. M. Ciesielski, *Pamiętka pierwszej setnej rocznicy koronacji cudownego obrazu św. Józefa w kolegiacie kaliskiej*, Kalisz 1897, s. 34–36; F. Buchalski, *Ś. p. Ks. Michał Orzechowski*, KDKK, 7 (1913), s. 57–59.

Został wyświęcony na kapłana przez biskupa pomocniczego we Włocławku Karola Pollnera.

Pierwszy wikariat otrzymał w Nieszawie (24 IX 1885–16 I 1887), następnie został skierowany do Turku (16 I 1887–1888), a potem do kolegiaty kaliskiej (1888–1890). Pracę parafialną na stanowisku proboszcza rozpoczął od Budziszawia (X 1890–1891), a następnie był proboszczem w następujących parafiach: Wygietłów (XII 1891–1899), Miedźno (1899–1911), Wolbórz (1911–1915), gdzie w czasie I wojny światowej został aresztowany przez komendanta z Piotrkowa. Przyczyny aresztowania nie znamy. Zapewne dlatego został czasowo przeniesiony z Wolborza do Miedźna na zasadzie zamieniany z ks. Leopoldem Ciesielskim. Następnie przeszedł do Osieka Wielkiego, gdzie rezydował do 1919 r., trzymając jednocześnie probostwo w Wolborzu, gdzie od 1920 r. już na stałe mieszkał. Zmarł 1 IV 1935 r. w Wolborzu. Został odznaczony godnościami kościelnymi: kanonika honorowego kolegiaty kaliskiej i kanonika honorowego kapituły łódzkiej (1926)⁵⁰.

Ks. Józef Pieczyński urodził się 10 II 1858 r. w Wydrzynie, w powiecie łaskim, jako syn Pawła i Balbiny Sładkowskich (?). Ochrzczony został w Uniejowie. Do szkoły średniej uczęszczał w Piotrkowie Trybunalskim (1872–1879), gdzie ukończył piątą klasę. W latach 1879–1883 studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku.

W 1883 r. otrzymał święcenia kapłańskie i został skierowany na wikariat do Mierzynia, następnie po 15 miesiącach do Kleczewa (na trzy lata), a potem do Częstochowy. W 1889 r. został proboszczem w Wąsoszach, a od 1891 r. proboszczem w Psarach.

Ks. Mikołaj Przybylski urodził się 4 X 1832 r. w rodzinie mieszczkańskiej w Błaszczach, jako syn Jana i Moniki z Koralewskich. Po ukończeniu czteroklasowej szkoły w Kaliszu 10 VIII 1845 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Przed święczeniami pracował jako diakon w Tykadłowie (1854–1855). Święcenia kapłańskie otrzymał w 1855 r. z rąk bpa T. Łubieńskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Opatówku (1855–1857)⁵¹ i Rzaśni (1857–1862). Pierwszą i ostatnią jego samodzielną placówką

⁵⁰ ADWł, A.D. 376, 28 III 1884 r.; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.; S. Grad, M. Różański, *Pertkiewicz Ignacy (1863–1935)*, w: *Kapituła katedralna łódzka*, Łódź 2007, s. 508.

⁵¹ Być może był przejściowo wikariuszem w Brzeźnicy; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

duszpasterską była parafia Świnice, gdzie pracował 29 lat (1862–1891). Zmarł 3 V 1891 r.

Ks. Ignacy Franciszek Przybyłowicz urodził się 27 VI 1816 r. w rodzinie mieszczańskiej w Chodzieży w zaborze pruskim, jako syn Wojciecha i Antoniny Cebertów. Do szkoły uczęszczał w Wałczu, a następnie w Poznaniu. Szkoły te ukończył 2 VII 1838 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał dnia 3 VII 1842 r. we Włocławku z rąk biskupa sufragana Józefa Joachima Goldmana.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Radziejowie (do końca maja 1844 r.) następnie został komendarzem w Szymanowicach (1844–18 IV 1852), skąd przeszedł do Grabienic (18 IV 1852 – 1865). W 1865 r. został emerytem, w 1875 r. przeniesiony do Uniejowa⁵². Tam zmarł 15 V 1886 r.

Ks. Jan Przywieczerski urodził się 2 II 1840 r. w miejscowości Popowiczki, w parafii Brześć Kujawski, jako syn Łukasza i Marianny z Laskowskich. Podał, że urodził się w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły średniej uczęszczał we Włocławku, którą ukończył w 1858 r. Cztery lata (1 IX 1858–1862) studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku. Z braku lat czekał na święcenia, które otrzymał 2 II 1863 r. z rąk bpa Michała Marszewskiego.

Jako wikariusz pracował w Słupcy (14 II 1863–8 I 1864) i Nieszawie (8 I 1864–19 X 1868). Jako pierwsza samodzielna funkcja w diecezji kujawsko-kaliskiej została mu zlecona administracja parafią Duninowo (19 X 1868–1 I 1881), następnie przeszedł do Spicimierza (1880–1882), a od 1882 r. do Wilamowa⁵³. Po zdegradowaniu pracował dalej jako wikariusz: w Drużbicach (1891–1894), Lututowie (24 I 1894–1896), Małyniu (1896–1900), Parznie (1900–1913). Przeniesiony w styczniu 1913 r., do domu starców św. Kazimierza w Częstochowie, gdzie zmarł 4 lub 16 VII 1915 r.⁵⁴

Ks. Konstanty Apolinary Rędzierski urodził się 11 IV 1836 r. w Giżycach, jako syn Antoniego i Róży z Garkulckich (?), w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły średniej powiatowej uczęszczał w Łowiczu i Rawie. W 1856 r. wstąpił do franciszkanów konwentalnych, skąd – po

⁵² ADWł, A.D. 376, br. daty; AKGWłocł., Akta personalne ks. I. Przybyłowicza, sygn.: pers. 447.

⁵³ ADWł, A.D. 376, 22 IV 1884 r.

⁵⁴ A. Poniński (Biogramy..., poz. cyt.) przytacza dwie daty śmierci w różnych źródłach.

odbyciu nowicjatu – wysłano go do seminarium duchownego w Warszawie, a po dwóch latach do Akademii Duchownej. Świecenia kapłańskie otrzymał 18 X 1862 r. w Błaszczach z rąk bpa M. Marszewskiego.

Kasata zastała go w klasztorze w Stawiskach, skąd został wywieziony do klasztoru w Kaliszu. Przejściowo zastępował też rektora kościoła pofranciszkańskiego w Stężycy. Starał się o przejście do diecezji kujawsko-kaliskiej, stąd administrator diecezji przeznaczył go na wikariat w Sieradzu, gdzie pracował niespełna pięć lat (1869 – 15 I 1874). W 1872 r. administrator diecezji kujawsko-kaliskiej ks. Klemens Skupiński pozwolił mu chodzić nie w habicie, ale w sutannie. Następnie przeszedł na wikariat do Warty (1874–1875), a 18 X 1875 r. został administratorem parafii w Złotowie, gdzie rozpoczął budowę nowej świątyni parafialnej. Dnia 25 IV 1883 r. powołano go na administratora parafii Chwałborzyce, gdzie do 1887 r. zastępował w parafii nieobecnego proboszcza, ks. Karola Maksa, kanonika wrocławskiego. Ostatnią jego placówką była parafia Sędziejowice (I 1887–1893), gdzie rozpoczął nielegalny remont kościoła, narażając się władzom świeckim. Wszedł też w konflikt z władzami kościelnymi (nie wykonał niektórych zarządzeń biskupa), w związku z czym w 1893 r. został ukarany suspensą, został odwołany z parafii i wrócił do klasztoru w Kaliszu. Po kilku tygodniach zwolniony z kar kościelnych, dał się poznać jako gorliwy duszpasterz w kościele klasztorным. Dnia 29 XII 1898 r. został mianowany przełożonym klasztoru w Kaliszu, zasłużył się jako organizator remontu kościoła i klasztoru. Po skasowaniu w 1902 r. klasztoru franciszkanów w Kaliszu zamieszkał w klasztorze reformatów we Włocławku. Od 1907 r. zamieszkał w Łagiewnikach k. Łodzi jako rektor kościoła pofranciszkańskiego i przełożony odradzającego się tam klasztoru franciszkańskiego w oparciu o zakonników przybyłych z Galicji. Gdy władze państwowe odmówiły w 1910 r. tymże zakonnikom pozwolenia na dalszy pobyt w granicach Rosji, pozostał sam w Łagiewnikach. Zmarł tamże 22 VI 1911 r.⁵⁵

Ks. Bronisław Konstanty Rokossowski, syn Piotra Aleksego h. Glaubicz i Julii Cholewińskiej, urodził się 1 II 1863 r. w Torzowie (parafia Witowo) w rodzinie szlacheckiej, właścicieli Torzewa. W 1873 r. wstąpił do państwowego progimnazjum w Pułtusku, a następnie od 1875 r. uczył się w Warszawie, gdzie po ukończeniu szóstej klasy gimnazjum, w 1880 r. zapisał się jako wolny słuchacz na studia medyczne w Uniwersytecie Warszawskim. Po śmierci ojca, który wówczas był właścicielem wsi

⁵⁵ Dzieje po 1887 r. za: A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

Złubice koło Radzymina, wrócił na ojcowiznę. Dnia 1 IX 1882 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku i 19 XII 1886 r. został wyświęcony na kapłana przez bpa A. Bereśniewicza.

Po święceniach pracował jako wikariusz we Włocławku (III 1887–16 XII 1887), w parafii św. Mikołaja w Kaliszu (6 XII 1887–6 VI 1888), przy kościele poklasztornym w Bełchatowie (6 VI 1888–29 VII 1890), Wieluniu (1890–5 III 1891). Od 1891 r. otrzymywał samodzielne placówki duszpasterskie: Grodzisko (26 IV 1891–20 IV 1895), Wilczyn (20 IV 1895–5 II 1902), Zadzim (5 II 1902 – 1906), Strońsko (1906–1907). W tej ostatniej zmarł 7 I 1907 r.⁵⁶

Ks. Ksawery Hieronim Romanowicz urodził się 14 V 1831 r. w rodzinie mieszczańskiej w Janowie. Jego rodzicami byli Grzegorz i Marianna ze Świerczyńskich. Do szkoły chodził w rodzinnym Janowie, a następnie wstąpił do dominikanów. Sześć lat (18 IX 1848–5 VI 1854) studiował w seminarium duchownym u dominikanów w Warszawie i po skończeniu studiów 5 VI 1854 r. otrzymał święcenia kapłańskie w Warszawie z rąk bpa Antoniego Melchiora Fijałkowskiego, ówczesnego administratora archidiecezji warszawskiej. W zakonie zdobył stopień kandydata teologii.

Pracował w klasztorze w Gidlach (1854–1867). Po kasacie zakonów otrzymał stanowisko wikariusza w Liskowie (20 VII 1867–8 II 1873), gdzie 31 V 1870 r. został sekularyzowany i włączony do duchowieństwa diecezji kujawsko-kaliskiej. Następnie został w tej parafii proboszczem (1873–1900)⁵⁷. Ostatnią jego parafią był Wolbórz (1900–1906), gdzie zmarł 19 I 1906 r. i tam został pochowany. Był też asesorem konsystorza piotrkowskiego⁵⁸.

Ks. Paweł Romanowski, syn Łukasza i Teresy z Włodarskich, urodził się 25 I 1844 r. w rodzinie mieszczańskiej w Płońsku. Tam też ukończył szkołę średnią. Uczestniczył zbrojnie w Powstaniu Styczniowym w okolicach Płocka, Gostynina i Kutna. Po powstaniu wstąpił do nowicjatu karmelitów w Oborach (diecezja płocka). Po zamknięciu klasztorów przeszedł w 1876 r. do Seminarium Duchownego we Włocławku. Po ukończeniu tutaj studiów przyjął święcenia kapłańskie 19 VI 1870 r. w Warszawie z rąk administratora diecezji kieleckiego Macieja Majerczaka.

⁵⁶ ADWł, A.D. 376, 25 X 1891 r.; *Ks. Bronisław Konstanty Rokossowski*, KDKK, 1 (1907), s. 31.

⁵⁷ ADWł, A.D. 376, 10 III 1884 r.

⁵⁸ A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Kłobucku (24 VII 1870–12 V 1872), Dobrzecu (12 V–8 VIII 1872), Słupcy (8 VIII 1872–21 V 1875), Chodczu (21 V 1875–10 IX 1876), przy kościele pokapucyńskim w Łądzie (10 IX 1876–18 VII 1877). Od 18 VII 1877 r. do 10 V 1885 r. administrował parafią Ostrowąż, a następnie od 10 VII 1885 r. do 1891 r. był administratorem parafii Psary.⁵⁹ Ostatnią jego placówką była parafia Wilamów (XII 1891 – 1920), gdzie był budowniczym tamtejszego kościoła. Zmarł 1 II 1920 r. w Wilamowie i tam został pochowany⁶⁰.

Ks. Jan Leon Hipolit Rudowski, syn Klemensa i Barbary z Ostrowskich, urodził się 5 VII 1823 r. w miejscowości Grabowa (parafia Rychwał), w rodzinie szlacheckiej herbu Prus II. Po ukończeniu w latach 1833–1840 gimnazjum w Kaliszu, studiował w seminarium duchownym u Paulinów na Jasnej Górze (1842–1847). Świecenia kapłańskie otrzymał w 1847 r. na Jasnej Górze z rąk biskupa sufragana diecezji kujawsko-kaliskiej Tadeusza Pomiana Łubieńskiego.

Nie wiadomo, co robił przez rok po święceniach. Następnie był wikariuszem w Starej Częstochowie (28 IX 1848–30 XI 1851) i od 30 XI 1851 r. został wicemagistrem kleryków w seminarium paulinów (do 1853 r.). Po kolejnym wikariacie w Wielgomłynach (1853–1857), został 13 III 1857 r. przyjęty do pracy w diecezji kujawsko kaliskiej i 14 IV 1857 r. mianowany wikariuszem w kościele filialnym w Jaworznie, należącym do parafii Parzymiechy, gdzie pracował 13 lat. Egzamin konkursowy na beneficjum zdał w 1870 r. Dnia 17 I 1870 r. został administratorem parafii Niedośpielin w dekanacie Neo-Radomskim (Neo-Radomscensis), a 24 II 1875 r. administratorem parafii Grabno w dekanacie Łask. Do Boleszczyna w dekanacie tureckim został skierowany 24 I 1884 r.⁶¹ Prawdopodobnie po kilku miesiącach (jeszcze w marcu był w Boleszczynie) powrócił na probostwo do Grabna i tam zmarł 27 IX 1892 r.

Ks. Wojciech Rusin, syn Karola i Katarzyny z Migdalskich, urodził się 14 IV 1844 r. w Kramsku, w rodzinie chłopskiej. Do szkoły średniej uczęszczał w Łęczycy (1859–1862). Jako uczeń brał udział w Powstaniu Styczniowym. Po ukończeniu czterech klas przez dwa lata przygotowywał się do nauki w Seminarium Duchownym we Włocławku. (Trudności z uzyskaniem świadectwa dojrzałości w zaborze rosyjskim sprawiły, że

⁵⁹ ADWł, A.D. 376, 18 VI 1887 r.

⁶⁰ [S. Zaborowicz] Ks. St. Z., *Ś. p. ks. Paweł Romanowski*, KDKK, 14 (1920), s. 113–114.

⁶¹ ADWł, A.D. 376, 15 III 1884 r.

do seminarium wrocławskiego przyjmowano kandydatów bez matury przez cały XIX wiek). W 1864 r. (6 VII) został przyjęty do seminarium we Włocławku, które ukończył 14 VI 1868 r. i przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Wincentego Popiela.

Po święceniach pracował jako wikariusz: najpierw w Bytoniu (1 VIII 1868–1 IX 1871), a potem w Piotrkowie Trybunalskim (1 IX 1871–4 X 1879), gdzie jednocześnie był sekretarzem konsystorza foralnego. Pierwszą jego samodzielną placówką była Brodnia (4 X 1879–1884)⁶². Kolejnymi placówkami były: Ruda (1884–1887), Borzykowa (1887–1896), Praszka (1896–1910). Na własną prośbę zwolniony z funkcji proboszcza, przez jakiś czas pozostawał bez zatrudnienia. Pod koniec 1910 roku został administratorem parafii Kalinowa, a w roku 1911 administratorem parafii Lubień. Po siedmiu latach przeszedł na urząd proboszcza rodzinnej parafii Kramsk (ok. III 1918–1923). Pracował tam przez pięć lat. W 1923 r. został zwolniony z obowiązków duszpasterskich i przedstawiony do emerytury rządowej. Niedługo potem osiadł jako emeryt w Ciechocinku (1923). Tam zmarł 8 II 1925 r., a pochowany został w Kramsku. W 1918 r. został odznaczony godnością kanonika honorowego kaliskiego. Miał brata księdza Ludwika i krewnego ks. Stanisława Chatłasa, proboszcza w Niekłaniu (diecezja sandomierska), dawnego alumna seminarium wrocławskiego⁶³.

Ks. Józef Sandomierski, syn Józefa i Franciszki z Zawadzkich, urodził się 31 III 1833 r. w Praszce (pow. Wieluń), w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły elementarnej uczęszczał w Piotrkowie Kujawskim, a następnie do szkoły prywatnej w Radziejowie. W dwunastym roku życia poszedł do powiatowej szkoły realnej we Włocławku, którą ukończył 27 VI 1849 r. Co robił następnie, nie wiadomo. Cztery lata (1 IX 1857–12 V 1861) studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku. Został wyświęcony na kapłana 12 V 1861 r. we Włocławku przez ordynariusza diecezji kujawsko-kaliskiej bpa Michała Marszewskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w parafii Witowo (29 VI 1861–14 III 1863) i Uniejów (14 III 1863–9 V 1864). Mianowany administratorem parafii Wilamów, pracował tam przez 18 lat, tj. do 10 VI 1882 r., kiedy to został administratorem parafii Malanów (1812–1884)⁶⁴. Zmarł 17 X 1884 r.

⁶² ADWł, A.D. 376, 24 III 1884 r.

⁶³ M. Hofman, *Ś. p. ks. Wojciech Rusin*, KDKK, 19 (1925), s. 148–150; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

⁶⁴ ADWł, A.D. 376, 13 III 1884 r.

Ks. Stanisław Skulski urodził się 13 V 1836 r. w Koprzywnicy, w rodzinie mieszczańskiej, jako syn Szczepana i Antoniny z Bierkowskich. W latach 1847–1853 ukończył Wyższą Szkołę Realną w Kielcach. Następnie wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach (1853–1857), skąd wysłano go do Akademii Duchownej w Warszawie, gdzie po odbyciu studiów w latach 1857–1861 uzyskał stopień kandydata teologii⁶⁵. Świecenia kapłańskie otrzymał 29 VI 1859 r. w Warszawie z rąk bpa Henryka Platara, sufragana łowickiego.

Po studiach pracował w diecezji kielecko-krakowskiej w Miechowie (1861–1862), a następnie przy dawnej kolegiacie w Kielcach (1862–1854). W marcu 1864 r. został przez Moskali aresztowany za głoszenie kazań patriotycznych i zesłany bezterminowo na Syberię, gdzie przebywał w wielu miejscach, chyba najdłużej w Birsku. Kiedy w 1871 r. pozwolono mu na miejsce zesłania wybrać sobie inne miejsce w Rosji, wybrał Kurlandię i zamieszkał w Mitawie, gdzie spotkał się z bpm A. Bereśniewiczem, także zesłańcem. Zrozpaczony wielokrotną odmową władz moskiewskich na zezwolenie na powrót do kraju, postanowił wyjechać na emigrację, na co otrzymał pozwolenie i paszport emigracyjny. Na podstawie tego paszportu przybył do Królestwa Kongresowego i wznowił prośbę o pozostawienie go w kraju, na co po wielu perypetiach wyrażono zgodę w 1881 r. Musiał jednak zamieszkać na terenie diecezji kujawsko-kaliskiej⁶⁶.

Rozpoczął w niej pracę jako wikariusz w Warcie (22 IX 1882–13 V 1883), a następnie przeszedł do Turku (22 V 1882–11 II 1885)⁶⁷. Czy przyjęcie do pracy oznaczało także inkardynację do diecezji, nie wiadomo, ale prawdopodobnie był to warunek władz carskich. Wielokrotnie odmawiano mu zatwierdzenia na proboszcza. Został, więc wikariuszem katedralnym i kapelanem bpa A. Bereśniewicza (11 II 1885–13 VI 1886). Pierwszą jego samodzielną funkcją było administrowanie parafią Mikołajewice (13 VI 1886–13 X 1894), a następnie parafiami: Koźminek (13 X 1894–16 III 1898), Zagórów (16 III–29 XII 1898), Koźminek (29 XII 1898–IX 1902), Tuliszków (22 IX 1902–1907), Zadzim (5 VII 1907–1918). W tej ostatniej zmarł 3 III 1918 r. i tamże został pochowany.

⁶⁵ Zob. A. Pleszczyński, *Dzieje Akademii Duchownej Rzymsko-Katolickiej Warszawskiej*, Warszawa 1907. s. 243–244.

⁶⁶ Informacje o pobycie na Syberii zostały w biogramie opuszczone. Wiadomości zaczerpnięto z jego nekrologu: *Ś. p. ks. Skulski*, KDKK, 12 (1918), s. 119–122.

⁶⁷ ADWł, A.D. 376, 6 III 1884 r.

Ks. Augustyn Konstanty Skwierczyński, syn Wojciecha i Zofii Trzebińskiej, urodził się 6 II 1836 r. w Sieciechowie (pow. kozienicki w guberni radomskiej), w rodzinie szlacheckiej h. Gryf⁶⁸. Do szkoły średniej chodził w Radomiu. Następnie pracował jako aplikant w kontroli skarbowej w Radomiu. W 1857 r. (28 VIII) wstąpił do zakonu reformatów w Siennicy koło Mińska. Dnia 21 IV 1862 r. we Włocławku otrzymał święcenia kapłańskie jako reformata z rąk bpa M. Marszewskiego.

Po kasacie zakonów znalazł się w klasztorze etapowym we Włocławku, przywieziony z Płocka. W diecezji kujawsko-kaliskiej pracował najpierw jako wikariusz w parafii św. Jana we Włocławku (1866–1869), a następnie w Boleszczynie (1869–1870) i Słupcy (1870–15 V 1872). Następnie przez 29 lat pracował na następujących samodzielnych placówkach parafialnych: Śpicimierz (15 V 1872–1875), Górka Pabiańska (1875–19 XII 1888), Wygielzów (1888–1891), Malanów (XII 1891–1893), Giżyce (19 XII 1893–20 XII 1901). Zmarł 20 XII 1901 r. Zgodę na sekularyzację otrzymał w Rzymie 15 I 1875 r.⁶⁹

Ks. Leopold Stamirowski, syn Piotra i Urszuli z Miniszewskich, urodził się 19 IX 1826 r. w Sarnówku (pow. Łęczyca). Do szkoły średniej uczęszczał do gimnazjum filologicznego w Piotrkowie Trybunalskim, gdzie otrzymał świadectwo dojrzałości 26 VI 1847 r. Po ukończeniu Seminarium Duchownego we Włocławku otrzymał święcenia kapłańskie 29 VI 1854 r. z rąk bpa Tadeusza Pomiana Łubieńskiego, sufragana włocławskiego.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Mstowie (28 IX 1854–15 VIII 1858) i Warcie (5 IX 1858–27 IV 1868). Proboszczem został w Wartkowicach, instalowany 28 IV 1868 r.⁷⁰ Zmarł 22 X 1891 r.

Ks. Stanisław Taborski, urodził się 13 XI 1822 r. (według schematyzmów 5 XI 1823) w rodzinie szlacheckiej w Kaliszu. Jego rodzicami byli Paweł i Tekla z Bobrowskich. Szkołę średnią ukończył w Kaliszu w 1840 r., a Seminarium Duchowne we Włocławku w 1846 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1847 r.⁷¹ w Warszawie z rąk bpa Walentego Tomaszewskiego.

⁶⁸ Prawdopodobnie była to zubożała rodzina szlachecka, skoro ojciec był burmistrzem Sieciechowa. Jedno z jego imion jest prawdopodobnie imieniem zakonnym.

⁶⁹ ADWł, A.D. 376, Curriculum vitae 23 XII 1891 r.; por. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich...*, dz. cyt., s. 358.

⁷⁰ ADWł, A.D. 376, 20 III 1884 r.; AKGWłocł., Akta personalne ks. Stamirowskiego, sygn.: pers. 518.

⁷¹ W schematyzmach diec. kujawsko-kaliskiej występuje inna data święceń: 1846

Po święceniach był wikariuszem w Kokaninie (1847–1851) i Malanowie (1851–1852). Pierwszą jego samodzielną placówką parafialną był Głuchów (1852–1855), następnie Miłkowice (1855–1871), Piątek Wielki (1871–1872), Charłupia Wielka (1872–1875), Zbrachlin (1873–1875). Zawieszony w obowiązkach duszpasterskich, zamieszkał jako demeryt w klasztorze bernardynów w Kole (1875–1876), a następnie w Warcie (od 1876). Zmarł 19 IX 1898 r. w Warszawie⁷².

Ks. Jan (w zakonie January) **Walkowski**, syn Walentego i Antoniny Piotrowskich, urodził się 18 IV 1821 r. w miejscowości Ostrowite Kapituły (obecnie Ostrowite k. Słupcy), w rodzinie mieszczańskiej. Szkołę średnią ukończył w Skępem w klasztorze bernardynów. Wstąpił do bernardynów w 1840 r. Seminarium duchowne w tymże zakonie ukończył w 1847 r. w Warszawie na Krakowskim Przedmieściu. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 IX 1845 r. w Warszawie z rąk bpa Antoniego Melchiora Fijałkowskiego, ówczesnego administratora archidiecezji warszawskiej.

Ks. Jan Walkowski w swoim biogramie nie podał, co robił w zakonie. Z niepełnych danych wiemy, że w 1864 r. był gwardianem w Kazimierzu Biskupim i został zwolniony z tego obowiązku 25 VIII 1865 r., następnie był prokuratorem klasztoru (3 XI 1874–1877). Opuścił klasztor i został wikariuszem w Kowalu (19 X 1877–25 IV 1884), skąd przeszedł na administratora parafii w Kowalach Pańskich (1884–19 IV 1893). Zawsze pracował jako zakonnik i chodził w habicie zakonnym⁷³. Po zwolnieniu z probostwa został przeniesiony do klasztoru w Kole, gdzie zmarł 23 I 1895 r.⁷⁴

Ks. Justyn Walkowski, syn Walentego i Antoniny z Piotrowskich, brat wyżej wymienionego Jana, urodził się 8 IV 1824 r. w Ostrowitem Kapitulnym (obecnie Ostrowite k. Słupcy), w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły uczęszczał w Skępem u bernardynów w latach 1840–1845, a następnie po roku nowicjatu otrzymał 1 VIII 1846 r. habit zakonny. Seminarium zakonne ukończył w latach 1846–1851 w nieznanym miejscu. Święcenia kapłańskie otrzymał 20 X 1850 r. w Pułtusku z rąk bpa plockiego Franciszka Pawłowskiego. Jego praca w klasztorach bernardyńskich nie została przez niego opisana. Na pewno był w klasztorze w Czerniakowie, gdzie po kasacie został rektorem kościoła. W 1868 r.

⁷² A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

⁷³ ADWł, A.D. 376, 12 IV 1884 r.

⁷⁴ A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.; por. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich...*, dz. cyt., s. 172.

został przeniesiony do Koła, gdzie po kasacie istniał klasztor etapowy. W diecezji kujawsko-kaliskiej pracował jako wikariusz w Brudzewie (14 II 1871–11 I 1878), a następnie w Boleszczynie (I 1878–1884)⁷⁵, Goszczanowie (1884–1885), Wojkowie (XII 1885–1888), Tuszynie (1888–1889), Dankowie – z rezydencją w Zajączkach (XII 1889–1891), Parzymiechach – z rezydencją w Jaworznie (XI 1891–9 IV 1894). Nadal jednak chodził w stroju zakonnym i był członkiem zakonu Braci Mniejszych (bernardynów). Dnia 9 IV 1894 r. został odesłany do klasztoru bernardynów w Kazimierzu Biskupim. Po jego kasacie przybył 18 III 1898 r. do klasztoru w Kole. Zmarł w klasztorze w Kole 8 VIII 1898 r.⁷⁶

Ks. Andrzej Wągrowski, syn Józefa i Teresy z Załęskich, urodził się 29 XII 1801 r. we wsi Sucha lub Socha, w rodzinie szlacheckiej, prawdopodobnie h. Belina. Szkołę średnią ukończył w Kaliszu 6 VII 1824 r. Trzy lata (15 IX 1824 – 30 VII 1827) studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 29 VII 1827 r. we Włocławku z rąk bpa Józefa Szczepana Koźmiana.

Po święceniach był wikariuszem w Kamieńsku (31 VII 1829–16 VIII 1827). Z kolei został proboszczem i pracował w następujących parafiach: Pęczniew (3 VII 1829–11 IV 1844), Turek (11 IV 1844–13 III 1868), Goszczanów (od 13 III 1868). Zmarł 29 VII 1885 r.

Mianowany przez bpa Walentego Tomaszewskiego kanonikiem honorowym kolegiaty kaliskiej 30 XII 1847 r., a kanonikiem gremialnym tejże kolegiaty przez bpa M. Marszewskiego 17 II 1860 r. W latach 1857–1868 pełnił funkcję dziekana dekanatu tureckiego⁷⁷.

Ks. Józef Winiarski, syn Andrzeja i Marianny z Bretesów, urodził się 25 X 1858 r. w Góźlinie (parafia Brześć Kujawski), w rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu szkoły elementarnej w Brześciu ukończył pięć klas gimnazjum we Włocławku w latach 1870–1875. Następnie uczył się w Seminarium Duchownym we Włocławku (1875–1880). Z braku lat do święceń kapłańskich jako diakon pracował w katedrze (XI 1880–9 II 1881) i w Piotrkowie Kujawskim (9 II 1881–12 VII 1881). Święcenia kapłańskie otrzymał 19 VII 1881 r. z rąk bpa Wincentego Popiela.

⁷⁵ ADWł, A.D. 376, 14 III 1884 r.

⁷⁶ A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.; por. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich...*, dz. cyt., s. 172–173.

⁷⁷ ADWł, A.D. 376, br.daty; AKGWłocł., Akta personalne ks. A. Wągrowskiego, sygn.: pers. 612.

Po święceniach przez kilka tygodni zastępował proboszcza w Osiecinach, a następnie od 10 IX 1881 r. został wikariuszem parafii Raciążek, skąd 19 X 1882 r. przeszedł do parafii Izbica, a następnie pracował w parafiach: Malanów (2 IX 1883–1884)⁷⁸, Truskolasy (1884–1885), Małyń (XII 1885–1888), Mstów (1888–1889). Jako proboszcz kierował parafiami: Górka Pabiańska (II 1889–1915; wg niego od XII 1888), Pyzdry (VII 1915–1916), Korczew (25 III 1916–1918), Góra (X 1918–X 1922), Brodnia (X 1922–1929), Dąbrowa Wielka k. Sieradza (od 3 VII 1929). Zmarł 27 XII 1934 r. w Dąbrowie Wielkiej i tam został pochowany. Był kanonikiem honorowym kolegiaty kaliskiej od 13 VI 1931 r.⁷⁹

Ks. Kajetan Wiórkowski urodził się 8 VIII 1812 r. w mieście Żuromin, w rodzinie mieszczańskiej, jako syn Jakuba i Anny z Dardzińskich. Do szkoły uczęszczał w Żurominie (do 8 V 1831 r.). Następnie wstąpił do zakonu bernardynów; studia z filozofii ukończył 15 VI 1836 r. w Kaliszu, teologię zaś 21 VI 1839 r. w studium klasztorным w miejscowości Święta Anna pod Przyrowem. Święcenia kapłańskie otrzymał 16 IX 1838 r. w Częstochowie z rąk bpa Walentego Tomaszewskiego.

Nie wiadomo, w jakich okolicznościach wystąpił z zakonu. Formalna skularyzacja nastąpiła dopiero 30 VI 1854 r. Wiemy, że został przez bpa W. Tomaszewskiego przyjęty do diecezji w 1849 r. i skierowany do parafii Bogdanów (1850–1851), z rezydencją przy kościele filialnym w Postękalicach, a od 2 XII 1851 r. przeszedł do Sulejowa, gdzie pracował do grudnia 1853 r. jako wikariusz. W 1853 r. został komendantem w parafii Kamionacz, w 1857 r. proboszczem parafii Bałdrzychów (1857–1885), a następnie Śpicimierz (1885–1889). Zmarł 31 III 1889 r. w Meran we Włoszech, w regionie Trydent – Górna Adyga⁸⁰, kiedyś słynnym uzdrowisku w Alpach. Nie wiadomo, czy był inkardynowany do diecezji kujawsko-kaliskiej.

Ks. Walenty Wyciszewski, syn Józefa i Marianny Sroczyńskiej, urodził się 17 II 1822 r. w we wsi Czermno (nie wiadomo jednak, o którą z czterech miejscowości o tej nazwie chodzi, prawdopodobnie o tę w okolicy Gębina). Wykształcenie w zakresie szkoły średniej zdobył w gimnazjum gubernialnym w Piotrkowie (uczył się tam do 1848 r.).

⁷⁸ ADWł, A.D. 376, 15 III 1884 r.

⁷⁹ ADWł, AKDWł, Akta personalne ks. J. Winiarskiego, sygn.: pers. 381; [W. Pogorzelski] Ks. W. P., *Ś.p. ks. Józef Winiarski*, KDWł, 29 (1935), s. 50–51; A. Poniński, *Biogramy...*, poz. cyt.

⁸⁰ http://pl.wikipedia.org/wiki/Prowincja_Bolzano

Następnie wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku, które ukończył w 1853 r. przyjęciem święceń kapłańskich w Ciechocinku z rąk sufragana włocławskiego bpa Tadeusza Łubieńskiego.

Jako wikariusz pracował po święceniach w latach 1853–1857 w parafii Wieluń, następnie w Cieszęcinie. Pierwszą jego samodzielną placówką duszpasterską była parafia Rudniki, gdzie pracował 29 lat (1857–1886), a od kwietnia 1887 r. został administratorem parafii Głuchów⁸¹. Zmarł 17 II 1889 r.

ZAKONNICY Z KLASZTORU BERNARDYNÓW W WARCIE

Zakonnicy z klasztoru bernardynów w Warcie często byli czasowymi duszpasterzami w różnych parafiach, zarówno jako wikariusze, jak i tymczasowi administratorzy. Zapewne dlatego dziekan spisał ich bardzo skrócone biogramy. Z racji częstego zastępowania księży po parafiach często występują w aktach. Ich biogramy mogą się okazać przydatne w opracowaniach dotyczących dziejów parafii. Składy osobowe innych klasztorów oraz biogramy poszczególnych zakonników także czasami występują w aktach dziekańskich w XIX w.

O. Bernard Jastrzębski urodził się 25 VIII 1816 r. w miejscowości Łozdzieje (pow. sejneński) w rodzinie mieszczańskiej; jego rodzicami byli Jerzy i Katarzyna Ochocka. Szkołę średnią ukończył w 1836 r. w szkole prowadzonej przez zgromadzenie marianów w Mirosławiu. Po ukończeniu szkoły wstąpił do zakonu bernardynów w Świętej Annie pod Przyrowem. Filozofię ukończył w Kaliszu w 1842 r., a teologię w Warszawie w 1844 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w Kaliszu w 6 III 1841 r. z rąk bpa W. Tomaszewskiego [był święcony jako kleryk przed ukończeniem seminarium do samego odprawiania Mszy św.].

Pełnił różne funkcje w klasztorze w Warcie do 1886 r. (w 1884 r. był gwardianem), a następnie po krótkim pobycie w Widawie osiadł w Kole, gdzie do śmierci pełnił urząd gwardiana. Zmarł 5 VIII 1901 r.⁸²

O. Edmund Gumkowski urodził się 24 VIII 1817 r. we wsi Wysoarcz (obecnie takiej nie ma), w powiecie Ostrowia, w guberni łomżyńskiej, jako syn Benedykta i Marianny Wytoczarskiej. Szkołę ukończył w 1834 r. w Warszawie u pijarów i wstąpił do bernardynów w Skępem. Filozofię

⁸¹ ADWł, A.D. 376, 8 VI 1887 r.

⁸² Zob. R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich...*, dz. cyt., s. 122.

ukończył w Piotrkowie w 1834 r., teologię ukończył w miejscowości Święta Anna pod Przyrowem i otrzymał święcenia kapłańskie z rąk bpa W. Tomaszewskiego 4 VII 1842 r. w Kaliszu.

Po kasacie klasztoru cały czas pozostawał w Warcie. W spisie z 1884 r. występuje jako prokurator klasztoru, ale w tymże roku został jego przełożonym. Zmarł 13 IX 1889 r.⁸³

O. Franciszek Czachorowski urodził się 25 I 1825 r. we wsi Kamień Kotowy (pow. lipnowskim), jako syn Antoniego i Katarzyny z Psarskich, w rodzinie szlacheckiej, prawdopodobnie h. Rogala.

Po ukończeniu szkoły u bernardynów w Skępem w 1844 r., wstąpił do tegoż zakonu w 1850 r.; ukończył filozofię w 1854 r. w Piotrkowie, a teologię w 1857 r. w Warszawie. Święcenia kapłańskie otrzymał 24 VIII 1859 r. w Kole z rąk bpa M. Marszewskiego. W latach 1863–1864 pełnił obowiązki proboszcza w Galewie. Był jedynym zakonnikiem w klasztorze w Kole, któremu było dane doczekać niepodległości. Zmarł 9 XII 1919 r.⁸⁴

O. Roch Michalski, syn Macieja i Marianny Jasińskiej, urodził się 25 II 1824 r. w Kozminku (pow. kaliski), w rodzinie mieszczańskiej. Do szkoły prowadzonej przez bernardynów uczęszczał w Warcie (do 1840 r.), a następnie wstąpił do nowicjatu tegoż zakonu w Skępem. Filozofię ukończył w Piotrkowie w 1843 r., a teologię w Warszawie w 1846 r. Święcenia kapłańskie otrzymał 15 VIII 1847 r. w Warszawie z rąk bpa Antoniego Fijałkowskiego.

W roku kasaty (1864) należał do klasztoru w Skępem, skąd został wywieziony do klasztoru w Warcie. Stąd bywał wysyłany z pomocą duszpasterską do okolicznych parafii. Zmarł 2 I 1889 r.⁸⁵

O. Odoryk Piotrowski urodził się 1 III 1827 r. we Włodowicach (pow. olkuski), jako syn Pawła i Agnieszki ze Szczepków (?). Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej wstąpił do bernardynów w miejscowości Święta Anna w 1845 r. Filozofię skończył w Piotrkowie w 1851 r., a teologię w Warszawie w 1854 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w marcu 1856 r. we Włocławku z rąk bpa T. Łubieńskiego, sufragana włocławskiego.

⁸³ Zob. tamże, s. 117–118.

⁸⁴ Zob. tamże, s. 108.

⁸⁵ Zob. tamże, s. 144.

Kasata zastała go w klasztorze w Warcie. Jako dobry mówca chętnie był zapraszany z posługą kaznodziejską do okolicznych parafii. Zmarł w Warcie 5 X 1886 r.⁸⁶

Brat Rogeriusz Rogoziński urodził się 16 XI 1826 r. w Sierpcu w rodzinie mieszczańskiej Dawida i Marianny z Tuchalskich (?). Do szkoły uczęszczał do bernardynów w Skępem, tam też w 1847 r. wstąpił do nowicjatu i złożył w 1848 r. śluby zakonne.

Kasata zastała go w klasztorze w Ostrołęce, skąd został wywieziony do klasztoru w Kazimierzu Biskupim. W 1882 r. został przeniesiony do klasztoru w Warcie, gdzie zmarł 18 XII 1885 r.⁸⁷

Przedstawione wyżej biogramy są ważnym elementem dziejów Kościoła w diecezji kujawsko-kaliskiej. Ukazują, wprowadzie na przykładzie jednego tylko dekanatu, przekrój społeczny duchowieństwa, ale także bogate dzieje ich życia, zaangażowania społecznego-patriotycznego i parafialnego. Najwięcej duchownych było pochodzenia mieszczańskiego – 31, szlacheckiego – 15 i tylko dziewięciu pochodzenia chłopskiego. Natomiast ich dalsza praca ewentualne awanse na ogół nie były związane z pochodzeniem, choć dobrze ustosunkowani zawsze mieli większe szanse na awans.

THE CLERGY OF TUREK DEANERY IN THE LIGHT OF THE BISHOP ALEKSANDER BEREŚNIEWICZ'S ORDER OF 6 MARCH 1884

Biograms of the clergy are an important element in informing about the history of the diocese and especially the history of individuals parishes. In modern times, some biograms of the clergy we can find in the bishops visits. Only in the late XIX c. in the diocese began of keeping personal folders. March 6th 1884 bishop Aleksander Beresniewicz gave the decree that every priest by his own hand wrote his biography on the basis of the schema.

These biograms give us knowledge about many priests. Among them are political exiles, freedom fighters, insurgents, builders of churches. Write and collect such data from all diocese was a great importance and have been a mine of information about the life of every priest. Unfortunately, during the war between Poland and Soviet Russia in 1920, during the defence of Włocławek, the bishop's residence in Włocławek was burned down and with it the archive of the diocesan Curia together with all records.

⁸⁶ Zob. tamże, s. 152.

⁸⁷ Zob. tamże, s. 157–158.

Therefore the XIX c. in respect of documentation is significantly reduced. Although much information about parishes was able to collect because the diocesan archives took over of old dean's archives, but gaps in the personal records of priests, with the exceptions, failed to complete because had been irrevocable destroyed. Records of priests and parishes outgoing from the early XIX c. allow to determine precisely the course of the work of any priest but they don't give information neither about place of birth, background, education nor the name of bishop of ordination and a number of other important events in the priest's life. This data is only possible to find in the biograms.

That is why something unusual is a found file of the dean of Turek of 1884–1892 containing the biographies of 58 priests from the same deanery. This prudent dean Canon Michal Orzechowski ordered, performed by order of the bishops, so that all priests write their *curriculum vitae* in duplicate and one of these copies was preserved happily to our time. The biograms from that folder have been completed in this article based on other studies.